

impuls

NUMMER 4 NOVEMBER 2021 ÅRGÅNG 54

SV PRISAR
FÖRFATTARE –
INTERVJUER MED
VINNARNA

Birgitta Ohlsson

DÅ GÖR DEMOKRATIN COMEBACK

EN TIDNING FRÅN STUDIEFÖRBUNDET VUXENSKOLAN

JOHAN FYRBERG, FÖRBUNDSCHEF SV

ANTA BÅDE MÖJLIGHETER OCH UTMANINGAR

Foto: Ola Hedlin

DET ÄR EN spännande tid vi går till mötes. Men också utmanande.

Höstmörkret börjar falla och dagarna blir kortare. Desto mer glädjande är att Studieförbundet Vuxenskolan tillsammans med det lokala föreningslivet, fria grupper och enskilda människor nu lyser upp vardagskvällarna igen för gemene man. Det är många som har väntat och längtat efter gemenskap, aktiviteter och engagemang. Inte minst betyder det att vårt bidrag till att stärka demokratin återigen tar fart på riktigt.

UNDER CORONAPANDEMIN HAR det varit frivilligheten som till stora delar präglat den svenska strategin. Samtidigt vet vi att det finns grupper i samhället som inte säger sig ha tillit och som är mindre noga med att förhålla sig till myndigheters råd och rekommendationer.

Jag uppfattar signaler från politiker som tidigare inte har sett värdet av folkbildningen, att de nu gör det. Kanske är det lite av en återkoppling kring allt vi har gjort och fortsatt göra inom hela Studieförbundet Vuxenskolan för att stärka folkbildningens värde. I tider då folkbildningen ifrågasätts är också demokratin hotad, det är därför vi med samma och fortsatt kraft kommer att verka för att värna och vårda densamma.

Utmanande för att folkbildningsaktiviteter så kraftigt har minskat under coronapandemin.

ÄVEN OM DISTANS och det digitala folkbildningsinslaget ökar mångdubbelt så talar vi om omfattande verksamhet som inte varit möjlig att anordna. I detta ligger att SV som organisation har tagit stort ansvar för att begränsa smittspridning. Nu är efterfrågan och längtan att få träffas också fysiskt, påtaglig och stor. Men det kan vara så att enskilda människor har hittat andra vägar för det egna lärandet, och föreningslivet kanske står inför nya eller andra utmaningar.

Vägen framåt inom Studieförbundet Vuxenskolan, och som jag upplever att både förtroendevalda och medarbetare antar, är att vi sedan i somras är aktiva i nystartsarbetet. Vi berättar om, vi bjuder in och vi söker upp. Framåtriktat utvecklar vi metoder och system för blandat lärande (fysiskt och digitalt). Vi söker både de grupper som vi normalt når och de som vi inte når. Aldrig med krav eller förväntningar, utan alltid med nyfikenheten på vad enskilda eller grupper vill lära eller utvecklas inom.

LÅT OSS FORTSATT och tillsammans anta både möjligheter och utmaningar! •

TRE TANKAR...

Lättlästpriset

Lättläst litteratur tillgängliggör folkbildning och har ett egenvärde.

Strategiarbetet inför stämman 2023

Ger oss en unik möjlighet där vi själva bottnar i vår idé, och som underlättar i det parallellt pågående arbetet med statsbidragsöversyn.

Va?! Är demokratin hotad?

Både en metafor och en engagemangsförklaring.

DU SOM GILLAR BÖCKER SKA UTAN TVEKAN TA DEL AV DET HÄR NUMRET AV IMPULS. Du får inspiration att läsa antologin "Va?! Är demokratin hotad?" och vi bjuder på författarintervjuer med Patrik Lundberg och Johan Werkmäster. Dessutom kan du vinna böcker av SV:s tre litteraturpristagare denna höst – förutom Lundberg och Werkmäster också Moa Backe Åstot som intervjuas i nästa nummer av Impuls. Vad som gäller för att kunna vinna? Välkommen att lösa vårt populära kulturkryss på sidan 34 och skicka in rätt lösning.

Anders Karlsson, ansvarig utgivare

MEDARBETARE I DETTA NUMMER

Impuls vill visa på kraften som finns i SV. Därför samarbetar vi i varje nummer med cirkelledare från hela Sverige. Dessa är medarbetarna i Impuls 4/2021.

Andreas Magnell, skribent

Har skrivit reportaget om motorburen ungdom på sid 28-29.

Andreas Magnell är frilansjournalist, tv-producent och bosatt i Stockholm. Han har bland annat arbetet på TV4 och SVT och för flera dags-tidningar.

– Mitt första reportage för Impuls handlade om den kubanska pianisten och legendaren Bebo Valdes som under 40 år bodde i stockholmströorten Brandbergen.

– Min första studiecirkel var när jag som tolvåring lärde mig sända närradio. Det gjorde stort intryck på mig, säger Andreas Magnell.

Soledad Cartagena, bibliotekarie och skribent

Har gjort reportaget om läsandet och författarintervjuerna sid 14-19.

Soledad Cartagena, i Malmö, är bibliotekarie och frilansjournalist. Hon har även hållit i bokcirkel på biblioteket.

Vilka mervärden får du som cirkelledare?

– Jag växer som människa när jag möter och diskuterar med andra människor. Och utmanar mina egna tankar samt får nya perspektiv och insikter.

Intresserad av att läsa mer av Soledad Cartagena? Hennes artiklar ligger på nätet, sök på "Soledad Cartagena".

Anders Höglom, konstnär

Har illustrerat reportaget om läsning sid 14-15.

Anders Höglom, Ronneby, är konstnär, illustratör och dekorationsmålare. Han jobbar även som bildlärare och är studiecirkelledare i ämnen som akvarell, karikatyrtecknande och skissteknik.

– Då jag länge har undervisat i bild på högstadiet är det en mer gemytlig stämning att undervisa på studieförbund. Det är mer personligt och på något vis ett vardagsskapande som jag leder kurs i, säger Anders Höglom.

Hemsida: tt.hogblom.se

Instagram: [tthogblom](https://www.instagram.com/tthogblom)

Facebook: Anders TT Höglom bild o dekorationsmåleri

impuls

Impuls ges ut av Studieförbundet Vuxenskolan och kommer ut med fyra nummer per år. Tidningen görs av Liab, Liberal Information AB.

Postadress Box 190, 101 23 Stockholm

E-post impuls@sv.se

Hemsida www.sv.se/impuls

Ansvarig utgivare Anders Karlsson
anders.karlsson@sv.se, 072-716 60 37

Redaktör Christina Glassel
christina.glassel@sv.se,
073-513 10 83

Grafisk form och layout Fia Björklund, Liab,
fia.bjorklund@sv.se

Annonser
christina@canmedia.se

Tryckort V-TAB Vimmerby

TS-kontrollerad upplaga 25 900 (2021)

Vi förbehåller oss rätten att publicera allt material även i elektronisk form.

Redaktionen ansvarar inte för insänt, ej beställt material.

Impuls är medlem i Sveriges Tidskrifter.

Prenumeration 120 kr/år,
mejla.prenumeration@impuls.se

Vill du inte längre ha Impuls?
Mejla.prenumeration@impuls.se

Omslagsbild Birgitta Ohlsson

Foto Caroline Andersson Renaud

Birgitta Ohlsson

DÅ GÖR DEMOKRATIN COMEBACK

I ett 80-tal länder har demokratin urholkats under pandemin. Birgitta Ohlsson har skrivit ett av kapitlen i antologin "Va?! Är demokratin hotad?" och Impuls frågade henne hur vi ska dra gränser under så speciella omständigheter.

TEXT: Jan Fröman FOTO: Caroline Andersson Renaud

BIRGITTA OHLSSON HAR en karriär i demokratins tjänst bakom sig, bland annat som riksdagsledamot för dåvarande Folkpartiet och EU- och demokrati-minister i alliansregeringen 2010-2014. Idag är hon global chef för demokratistöd till demokratiska politiska partier vid National Democratic Institute (NDI) i Washington DC.

– Demokratiska länder har överlag varit mer framgångsrika än diktaturer i att bekämpa själva pandemin. Vad vi har kunnat se hittills är att populistiska partier inte vuxit under pandemin eller framgångsrikt opinionsmässigt utnyttjat att samhället är omskakad. Detta är viktigt för att visa att demokratier levererar och vetenskapsfientliga mantra inte håller, säger hon till Impuls.

DEMOKRATIER HAR DESSUTOM lärt sig att genomföra demokratiska val trots svåra utmaningar. Birgitta Ohlsson tycker att Sverige klarat demokratin hyfsat under pandemin, men har reagerat på några saker.

– Alltför få partier har varit tydliga vakthundar som har bevakat förflyttningar från friheten. Men det är väl snarare ett tidens tecken då svenska partier är rätt ointresserade av integritet nuförtiden och gärna föreslår avlyssning utan brottsmisstanke, anonyma vittnen och visitationszoner lite hipp som happ.

HON POÄNGTERAR ATT Liberalernas Nina Lundström var en ensam röst som uppmärksammade hur demokratin urholkades när inte alla folkvalda under mer än ett år fick rösta vid voteringarna. Varje riksdagsledamot äger sitt mandat och detta gav ju alla möjligheter för partiledningar att tysta obehagliga röster och låta partipiskan vina utan att det ens hördes. Situationen var densamma i många kommunfullmäktigeförsamlingar runt i landet.

– Kunde Europaparlamentet och andra nationella parlament finna säkra digitala lösningar borde det tekniskt moderna Sverige kunna ha gjort detsamma.

För det tredje har pandemin varit en demokratisk prövotid. Men på samma sätt som vi borde lärt oss läxor vad gäller

testning, sjukvård och prioriteringar borde det göras en handbok vad gäller frihetsfrågorna för kommande liknande utmaningar, anser Birgitta Ohlsson.

ANTALET LÄNDER MED stärkt demokrati blir färre. Men i många fall handlar det om auktoritära ledare som har valts i demokratiska val.

– Det är ett faktum att många av världshistoriens auktoritära despoter först har kommit till makten efter att de blivit valda. Men vi vet ju också att många av dessa har avskaffat demokratin successivt. I många fall har de dessutom ansetts, framförallt av konservativa partier, som en strategisk brygga till makten. För att möjliggöra konservativ makt banar man i själva verket högerpopulisternas väg till makten. Det är därför jag och många manar till att ta hoten på allvar innan det är försent.

I POLEN HAR ett av de kraftigaste ingreppen mot den liberala demokratin varit regeringens utnämningssmakt, framför allt av domare. Samma utnämningssmakt har den svenska regeringen.

Finns risken att vi även här hamnar i en liknande situation, kanske efter ett val som ger oss högerpopulister i regeringen?

– Inte bara Polen och Ungern utan nu också Slovenien är i fara. I och med att dessa EU-länder är i vår närhet är det viktigt att studera utvecklingen där. Fria medier, kultur och rättsstat är samtliga fält som måste bevakas och på samtliga områden har ett parti som Sverige-demokraterna en annan syn. Kan det hända där kan det hända här.

Varför envisas vi med begreppet "högerpopulism"? Det är ju långtifrån alltid som deras politiska utspel och åsikter kan placeras till höger på den traditionella skalan.

– Anledningen till att populism och höger sammankopplas är ju att merparten av de populistiska partierna själva definierar sig tillhöra högerkanten. I det senaste valet till Europaparlamentet 2019 ökade åter dessa högerpopulistiska partier kraftfullt. Totalt fick de till och med fler

”Kittet som håller oss samman får inte tillåtas att krackelera. Om trygghet upprätthålls i samhället stärks samhörighet och tillit och auktoritära krafter får sämre möjligheter att rida på förenklade budskap och så splittring.”

mandat än de konservativa partierna och dubbelt så många som de liberala. Det är rätt att nobba populismens, oavsett om den är höger eller vänster, förenklade budskap, men leverera då samtidigt konkreta lösningar på samhällets problem.

Demokratin måste leverera, skriver du i ditt kapitel. Men ofta uppstår ju problemen med olika förmåga att leverera. Den är hygglig i Nacka, men betydligt sämre i Rosengård och Bergsjön. Hur ska den liberala demokratin leverera här?

– Välfärdsstatens kärnfunktioner måste fungera i stad, förort och på landsbygden. Allt detta förutsätter en politik med omsorg, insikt och förståelse för jobbskapande som möjliggör välfärden. Det finns inget utrymme för att vård, polis, skola och omsorg fallerar. Kittet som håller oss samman får inte tillåtas att krackelera. Om trygghet upprätthålls i samhället stärks samhörighet och tillit och auktoritära krafter får sämre möjligheter att rida på förenklade budskap och så splittring.

DET FINNS TVÅ sätt att närma sig populismen. Det ena är det uppenbara, att man förhandlar med ett populistiskt parti för att få dess stöd. Det andra är att inte förhandla men successivt anpassa sina åsikter till det populistiska partiet.

Vilket av alternativen är allvarligast och svårast att reparera?

– Jag köper inte att det enbart finns två sätt att förhålla sig till populismen. Tyskland är väl ett utmärkt exempel på detta.

Att inte frestas av populismens sällskap för att nå makten eller kopiera dess enkla lättsmälta lösningar för svåra samhällsutmaningar. Det finns en tredje väg. Demokratins krafter, oavsett politisk färg, måste forma framtidsinriktade budskap och konkret politik för de stora samhällsutmaningarna utan att tumma på grundläggande principer om mänskliga rättigheter.

Finns det något att glädja sig åt just nu när det gäller den demokratiska utvecklingen?

– Massor! För det första, stödet för demokrati är fortfarande starkt globalt. Christian Welzel, en tysk statsvetare som studerar människors förtroende för demokratin i världen, har konstaterat att stödet sedan mitten av 1990-talet har ökat i fler länder än det har minskat och ligger stadigt på 75 procent. För det andra, mitt i allt elände som vi ser så finns det ljusglimtar. Människor har vågat stå upp för friheten i auktoritärt styrda länder som Belarus, Kuba, Eswatini, Hongkong och Myanmar. Oppositionspartiet i Zambia vann valet och regeringspartiet accepterade snabbt sitt nederlag. Även i länder som Algeriet, Irak och Jordanien har folkliga protester gjort skillnad.

– För det tredje, så har ju året 2022 alla möjligheter att bli demokratins comebackår i världen. •

Birgitta Ohlsson

Född: 20 juli 1975

Familj: Gift med Mark Klamberg, två barn

Karriär: Ordförande för Liberala studenter och därefter Liberala ungdomsförbundet. Riksdagsledamot för Folkpartiet, numera Liberalerna, 2002-2018. EU- och demokratiminister i alliansregeringen 2010-2014.

2003 grundade hon det liberala feministiska nätverket Felira och hon har även varit ordförande för Liberala kvinnor och Republikanska föreningen.

Mycket uppmärksammad för sin författardebut ”Duktiga flickors revansch” (Forum 2017) som i följd av barnboken ”Lev som du vill: tio svenska kvinnor visar vägen” (Bonnier Carlsén 2020).

Birgitta Ohlsson är officer av franska Främlingslegionen.

Sedan 2020 är Birgitta Ohlsson global chef för demokratistöd till demokratiska politiska partier vid National Democratic Institute (NDI) i Washington DC som leds av Madeleine Albright.

FRUKOST STARTADE DEMOKRATIPROJEKT

Studieförbundet Vuxenskolan gör i år en storsatsning på demokratifrågor. Bland annat har man tillsammans med tanke-medjan Fores gett ut antologin "Va?! Är demokratin hotad?" samt tagit fram en studieplan till professor Sofia Näsströms bok "Demokrati – en liten bok om en stor sak".

TEXT: Jan Fröman

– Allt började för något år sedan då vi samlade alla våra grund- och medlemsorganisationer till en demokratifrukost, berättar Banar Sabet, som är utvecklingschef hos SV. Vi såg att det fanns en hotbild mot demokratin och de impulser som vi fick vid frukostmötet blev upprinnelsen till antologin.

BÅDE ANTOLOGIN OCH Sofia Näsströms bok finns ute i avdelningarna. Till "Demokrati – en liten bok om en stor sak" finns redan en studieplan framtagen, men även antologin går bra att använda i studiecirkel om demokrati.

– Troligen kommer vi att ta fram en studieplan även till antologin, säger Banar Sabet.

Hon motiverar demokratisatsningen med att SV har över en miljon människor i sin folkrörelsefamilj. I alla grund- och medlemsorganisationer är demokratifrågan, och även hotet mot demokratin, levande.

– Det är små bäckar som ska rinna samman i en stor flod. Vuxenskolan ska vara den floden, säger Banar Sabet och lyfter särskilt fram hur viktiga demokratifrågorna är under mellanvalsperioden. Det är också något som bland andra Olle Wästberg tar fasta på i antologin.

Man kan inte bortse från att utvecklingen går åt fel håll på flera ställen i världen. Det menar Linus Olofsson som är strategisk rådgivare på SV. Samtidigt är studiecirkel en viktig grundsten i demokratin och kan utnyttjas för att stärka demokratin ytterligare.

– Vi ville sätta in det som vi redan gör i ett sammanhang och ur detta föddes tanken på SV-projektet "Här stärks demokratin", säger Linus Olofsson. Antologin och studieplanen till Sofia Näsströms bok är en del av projektet som har kommit till för att öka kunskaperna om demokratin.

– Jag kan rösta, jag kan delta i studiecirkel och därigenom vara en del av demokratin. Men sedan kan jag ha svårt att svara på konkreta frågor om vad den innebär och argumentera för den.

– Det är där studiecirkel kring de här böckerna fyller ett hål, menar Linus Olofsson.

SV har också tagit fram fyra youtube-filmer med samtal om demokratin som kan ses på SV:s hemsida. Kampanjen startade nu i höst och SV deltog också på Kristdemokraterna och Liberalernas respektive partikongresserna i november. Men kulmen kommer vi nog inte se förrän i vår, tror Linus Olofsson.

– Nästa år är det också valår, det gör det naturligtvis extra angeläget att nå ut med den här kampanjen.

SV:S FÖRBUNDSORDFÖRANDE ULRIKA Heie betonar att demokratifrågorna alltid har varit centrala för studieförbunden.

– I över 100 år har folkbildningen och studieförbunden varit en självklar demokratisk arena och vi vill att det ska fortsätta vara så, säger Ulrika Heie.

– Med den här satsningen vill vi stärka oss själva, våra företrädare och dem som vi möter genom kunskap om samt delaktighet och insikt i, det demokratiska arbetet. •

Banar Sabet

Ulrika Heie

Linus Olofsson

Är demokratin hotad?

DEMOKRATIN I SVERIGE STABILARE ÄN I POLEN OCH UNGERN

En fråga som återkommer hos flera skribenter i antologin "Va?! Är demokratin hotad?" är försämringen av den liberala demokratin i de båda EU-länderna Polen och Ungern. I båda genomförs demokratiska val, men för att uppfylla kriterierna för att vara en fullvärdig, liberal demokrati behöver det även finnas en garanterad yttrandefrihet, fria medier och ett väl fungerande rättssystem. På dessa områden har demokratiskt valda regeringar i Polen och Ungern successivt flyttat tillbaka positionerna. Skulle detta kunna hända i fler länder?

TEXT: Jan Fröman

I både Polen och Ungern drivs förändringen på av regeringspartier som ideologiskt står nära Sverigedemokraterna. I Sverige har SD efter förhållandevis kort tid som riksdagsparti samlat omkring en femtedel av väljarna. Från att tidigare ha tagit helt avstånd från SD har nu tre partier öppnat för samarbete.

I STÄLLET FÖR att spekulera i hur Sverigedemokraterna kommer att utveckla sin politik, granskar flera av antologins skribenter hur stabil den svenska rättsstaten är, oavsett vem eller vilka som vill påverka den i icke liberal riktning. I ett avseende drar Hanna Wagenius, i kapitlet "Om fördumningen av demokratibegreppet och urholkandet av våra rättigheter", en parallell mellan Sverige och Polen. Även i Sverige är det regeringen som utser domare.

Hon får medhåll av juridikprofessor Henrik Edelstam.

– Jurister varnade tidigt för vad som händer i Polen och Ungern. I och med att det svenska Domstolsverket lyder under regeringen skulle samma sak i princip kunna hända i Sverige. Men det finns en pågående utredning som tittar på bland annat den frågan, men den lämnar inte sitt slutbetänkande förrän i februari 2023.

I 20 av EU:s 28 medlemsländer leds domstolsadministrationen av ett från regeringen fristående organ. Dit hör alltså inte Sverige. Utredningen Henrik Edelstam syftar på är "Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende". I direktiven står bland annat att man ska se över Domstolsverkets styrning och organisation.

DET FRÄMSTA SKYDDET för demokratin i Sverige är våra grundlagar. En grundlag är svårare att ändra än annan lag. För detta krävs två beslut med ett val emellan, dessutom måste det gå nio månader mellan de båda besluten. Dock kan niomånadersregeln frångås om fem sjättedelar av riksdagens konstitutionsutskott beslutar detta. Även detta arbetar den ovan nämnda utredningen med. Bland annat ska den bedöma om det bör införas krav på kvalificerad majoritet vid riksdagsbeslut om grundlagsändring samt om det ska krävas närvaro av ett visst antal riksdagsledamöter vid beslut om grundlagsändring. Utredningen kan också komma att föreslå att det val som måste äga rum mellan två omröstningar om grundlagsändring ska vara ett ordinarie val, inte ett extraval.

Om detta så småningom leder till grundlagsändringar innebär det ett stärkt skydd

"Va?! Är demokratin hotad?"
Antologi (Fores)

för den liberala demokratin och att risken minskar för en utveckling i Sverige som liknar den i Polen och Ungern. Men utredningen ser också över möjligheten att begränsa den grundlagsskyddade föreningsfriheten i förhållande till sammanslutningar som ägnar sig åt terrorism.

I **SVERIGE GRANSKAS** lagförslag av lagrådet som dock bara är rådgivande. Många har efterlyst en författningsdomstol som har möjlighet att stoppa lagförslag som strider mot grundlagen eller Europakonventionen. Någon sådan utreds inte för närvarande, däremot finns det flera förslag att stärka lagrådet.

I kapitlet "Lever vi i en demokrati längre?" gör Bartosz Stroinski en mer grundlig jämförelse mellan just Polen och Sverige. Stroinski är ordförande för Förbundet Vi Unga och ledamot av Studieförbundet Vuxenskolornas förbundsstyrelse. Det viktigaste i ett väl fungerande demokratiskt samhälle är tilliten till samhället, menar han. Den tilliten finns i betydligt större utsträckning i Sverige än i Polen, bland annat beroende på våra båda länders historia där Sverige varit stabilt i ett par sekler. Men även här kan tilliten prövas.

Nu höjs från många håll krav på ökad kontroll och övervakning men sådana instrument kan naturligtvis missbrukas av en kommande regering som har en annan syn på liberal demokrati. Bartosz Stroinski påpekar också att förtroendet för politiker minskar. Minst förtroende för politiker har SD:s väljare, men förtroendet minskar också hos de väljare som röstar på M och KD, vilka är de båda partier som tydligast närmat sig SD.

OM DEN SVENSKA demokratin är hotad beror på vad man lägger in i begreppet hot. Av antologins författare är det ingen som uttrycker något omedelbart hot. Skillnaderna gentemot Polen och Ungern är alltför stora.

Men det finns många varningssignaler. Ett ökat antal "missnöjda orter" (begreppet är hämtat ur Lisa Pellings antologikapitel "Det svenska missnöjet och hotet mot den liberala demokratin") där arbetslösheten är hög, många flyttar därifrån om det är glesbygd och samhällets service avvecklas. På dessa orter växer också Sverige-demokraterna. •

"Om den svenska demokratin är hotad beror på vad man lägger in i begreppet hot. Av antologins författare är det ingen som uttrycker något omedelbart hot. Skillnaderna gentemot Polen och Ungern är alltför stora. Men det finns många varningssignaler."

Tre av författarna i antologin "Va?! Är demokratin hotad?": Lisa Pelling (ovan), statsvetare och chef för tanke-smedan Arena Idé. Hanna Wagenius (ovan höger), jurist och före detta CUF-ordförande. Bartosz Stroinski, Förbundet Vi Unga.

Foto: Frankie Fouganthin, Maria & Anna AB, Pressbild

Kompetensutveckling

TIPS & TRIX

Utveckla din kompetens och låt dig inspireras med böcker, appar, poddar och andra verktyg.

EN KÄRLEKSHISTORIA

I "Dreja – en kärlekshistoria" söker Ika Johannesson svaren på varför både hon själv och andra har hittat hem just i leran. Foto: Camilla Skagerström/SVT

SVERIGES TELEVISION GÖR en serie om intresset för keramik. Vad är det som gör att folk dras till lera? Och vad är det med själva arbetet med leran, att knåda, dreja eller forma, som inte bara skapar ett lugn och en trygghet utan också ger en lustkänsla? I nya SVT-serien "Dreja – en kärlekshistoria" söker programledaren Ika Johannesson svaren på varför både hon själv och andra hittat hem just i leran. •

INSPIRATION

Har du missat något av inspirationspassen för cirkelledare? På sv.se/cirkelledare går höstens pass fortfarande att hitta.

På skolappar.nu finns många pedagogiska appar som kan vara till hjälp i cirkelledararbetet. Eller bara att hämta inspiration från.

Du som vill fördjupa dig i folkbildning kan surfa in på www.interfuturum.se/folkbildning. Här finns många olika böcker i ämnet.

FOLKBILDNING

GoGlad ökar rörelse och sociala kontakter

Hushållnings-sällskapet Västra har utvecklat mobilappen GoGlad som i höstas släpptes nationellt. Spelet är speciellt anpassat för personer med kognitiva funktionsvariationer och beskrivs som en korsning mellan spelen Pokemon Go, Farmville och Geocaching.

I GoGlad odlas virtuella grödor på fysiska platser. Plantorna ska sedan skötas om och skördas för att därefter bli till maträtter. Spelet kan spelas på olika svårighetsgrader och det finns stöd av text eller tal.

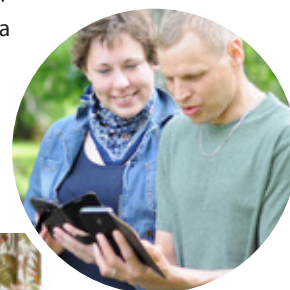

Foto: ©Hushållnings-sällskapet Västra

KOMPLETT MED FULLMATAT DIGITALT LÄROMEDEL

Forma svenskan passar i svenska som andraspråk, från grundläggande nivå till och med gymnasienivå. Här finns både regler och övningar som sätter in grammatiken i ett relevant sammanhang. I det digitala läromedlet, som ingår, återfinns alla bokens övningar som självriktande uppgifter. Perfekt för egen träning och repetition!

Provläs läromedlet online:

skanna qr-koden eller besök studentlitteratur.se/39088

Lokal kraft

INBLICK

Inspireras av SV:s verksamheter från norr till söder.

Vill du tipsa om SV:s lokala aktiviteter & nyheter?
Mejla impuls@sv.se.
Hoppas vi hörs!

SKOGEN FLYTTAR IN

I "skogen" har man kunnat lukta på kantareller och lyssna på fågelkvitter.

"Jakt på hemmaplan" heter ett projekt som SV Väst har haft på Uddevallas vård- och omsorgsboenden. Med "Jakt på hemmaplan" vill SV erbjuda en form av sinnesrum med skogsliknande miljö som kan väcka minnen för de äldre som inte längre kan ta sig till skogen.

På 17 boenden har man burit in "skogen" med gran, tall, en, björk, andra lövträd, mossa, svampar, kottar, djurhudar, stenar, stubbar,

jaktutrustning, lite fiskeutrustning och en massa annat. Där blir det fika med prickigkorvmacka och kaffe i sprucket finporlin, precis som det var förr. Samtidigt svarar en jägare på frågor och berättar jaktskrönor.

I "SKOGEN" HAR de äldre bland annat kunnat lukta på färsk kantareller, känna mjuk mossa, lyssna på fågelkvitter, gissa bajs och mycket mer. En man gick ut från sin lägenhet för första gången på länge för att uppleva detta.

När han suttit i "gläntan" i två timmar gick han hem och lade sig på soffloppet precis som förr i tiden när han varit ute och jagat i skogen.

– Gensvaret har varit fantastiskt, säger Kicki Ståhl, verksamhetsutvecklare SV Uddevalla. Många äldre känner stor sorg när de inte längre kan röra sig i skog och mark.

JAKT PÅ HEMMAPLAN finansieras av Socialstyrelsen i syfte att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre. •

FILMFRAMGÅNG

För några år sedan deltog Leon Sundkvist, 13 år, Felix Gustafsson, 13 år, Milo Tålsgård, 13 år, och Melvin Sundkvist, 11 år, i en studiecirkel

hos Studieförbundet Vuxenskolan och lärde sig att redigera film. Sedan dess har de gjort flera olika filmer och turats om att sköta kamera, redigera, regissera och skådespela.

Nyligen vann Laxå Moviemakers, som de kallar sig, länsfinalen av filmtävlingen Noomaraton. Tävlningen går ut på att ett lag om en till fyra personer på 24 timmar ska skapa en fem minuter lång film utifrån ett tema. Vissa föremål och platser måste finnas med i filmen. Fem lag i länet deltog i tävlingen. De övriga lagen bestod av vuxna.

Studieförbundet Vuxenskolan i Värmland har lanserat Bygdefolk, en podcast om dem som bor och verkar på den värm-ländska landsbygden.

– Bygdefolk är en spännande satsning för oss som studieförbund. Vi vill uppmärksamma engagemanget i föreningar och lyfta fram folkbildningens betydelse. Podcasten ska också handla om de möjligheter och utmaningar som finns med att bo på landsbygden. Genom att producera podden hoppas vi att studieförbundets verksamhet når nya målgrupper, säger Albin Norén, verksamhetsutvecklare SV Värmland. Bygdefolk kan höras via plattformarna Spotify, A-cast och Apple podcasts.

Albin Norén

Seniorexperter

ETT GOTT LIV FÖR ÄLDRE

”Gott liv” är ett projekt där äldre personer med lättare intellektuell funktionsnedsättning utbildas i frågor som rör boende och aktiviteter efter pensionering. En viktig del är att ta reda på hur dessa personer själva tänker kring livet som äldre, kontra vad omgivningen tänker och erbjuder. Tanken är att de blivande seniorexperterna sedan ska arbeta vidare med äldre frågor och fungera som bollplank till organisationer, tjänstemän och beslutsfattare i kommunerna.

Luleå är en av fyra orter som deltar i projektet.

– Det är en unik satsning för denna

målgrupp som är relativt osynlig i samhället, säger Ingrid Renberg, ordförande för FUB Luleå. Vi ska diskutera boenden, sysselsättning och fritid och försöka skapa bättre förutsättningar.

De blivande seniorexperterna i Luleå har bland annat varit på studiebesök på ett trygghetsboende för att se hur andra äldre bor.

Projektet sträcker sig över fyra terminer och finansieras av Allmänna arvsfonden och Sveriges kommuner och regioner med FUB Västmanland som projektägare. Studieförbundet Vuxenskolan i Luleå håller i studiecirkelarna. •

Från vänster Elisabeth Lindbäck, Ulf Emmoth och Kurt Ölund. Mona Andersson, som också ingår i gruppen, var sjuk när bilden togs.

LÄSNINGEN UNDER PANDEMIN

Trots en dyster pandemi har bokens ställning fortsatt att vara stark. Åtminstone hos vissa grupper. När många branscher hade kris i verksamheten visar Bokhandlarföreningens och Svenska förläggarföreningens statistik från 2020 en försäljningsökning, främst hos internetbokhandlar och digitala abonnemangstjänster. Och ljudboken är den stora vinnaren.

TEXT: Soledad Cartagena ILLUSTRATION: Anders Höglom

ÖKNINGEN AV LJUDBOKSLYSSNANDET kan vara ett tecken på att många har haft mer tid att ägna sig åt läsning.

– E-handeln ökade markant. Det är inte så konstigt när vi har uppmanats att sitta hemma och inte gå i affärer, säger Maria Hamrefors, ordförande i Svenska bokhandlarföreningen.

För butiker som ligger nära bostadsområden där folk bor, arbetar hemma och där de har kunnat gå till bokhandeln har försäljningen gått bra. Turiststäder som Båstad eller Halmstad har också haft en bra kundtillströmning. Många kunder har då köpt inbundna böcker istället för pocketböcker, som de flesta vill ha när de är ute och reser.

– Folk har haft tid att läsa och fortsatt prioritera böcker. Det är positivt, säger Maria Hamrefors.

MEN EN DEL bokhandlare har haft det tufft. Det är butiker som ligger i storstädernas stadskärnor och där folk inte har nära till hemmet.

– Men själva läsandet känns som att det har varit starkt, säger Maria Hamrefors.

Sveriges officiella biblioteksstatistik från Kungliga biblioteket (KB) visar att de fysiska besöken till landets folkbibliotek minskade med 33 procent, samtidigt var utlåningen

endast 16 procent lägre än året innan. Det visar att besökarna passade på att låna lite extra när de väl kom till biblioteket.

För biblioteksbesökarna har det inte varit lätt att spontant få tag i medier, på grund av tillfälliga nedstängningar och begränsningar, men biblioteken har ändå ansträngt sig för att nå användarna på olika sätt. Minskade restriktioner för hur många e-böcker som varje person fick låna ledde till att var tionde boklån var en e-bok.

JENNY NILSSON FRÅN Svensk biblioteks-förening säger att trots de minskade fysiska besöken har bibliotekens personal arbetat hårt för att bibehålla lånen och låntagarna. Deras rapport om biblioteken och pandemin visar att för många är biblioteket ett socialt forum dit de nu inte kunde komma för att läsa tidningen och prata med personalen.

Tjänsten "Boken kommer" som riktar sig till äldre, långvarigt sjuka eller personer som har en funktionsnedsättning och som kan få böcker levererade hem, har utökats i nästan alla kommuner.

– Det var bland annat för att alla över en viss ålder uppmanades att stanna hemma. Men biblioteken kanske inte nådde så många nya målgrupper. Det var personer som ändå skulle ha kommit och lånat på biblioteket som blev glada för att de kunde

"Folk har haft tid att läsa och fortsatt prioritera böcker. Det är positivt."

BIBLIOS

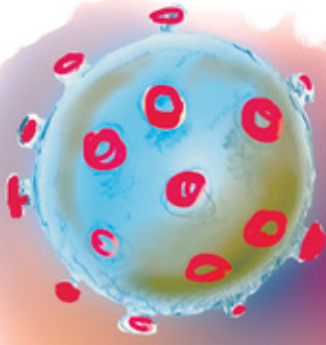
ringa och få böckerna hem istället, säger Jenny Nilsson.

Hon tror att det är vana biblioteksbesökare som har kunnat ta del av omställningen som folkbiblioteken gjorde under pandemin. Många av de uppsökande verksamheterna som till exempel Bokstart, där bibliotekspersonal gör hembesök hos nyblivna föräldrar för att ge dem fakta om barns språkutveckling och betydelsen av läsning, har ställts in. Eller besök till äldreboenden. Men biblioteken har ändå försökt hitta på sätt för att fortsätta med sin verksamhet och fånga upp prioriterade grupper som barn och unga.

– Ett bibliotek flyttade ut sin barnverksamhet under sommaren i parken och det gjorde att man nådde en del barn som man inte hade nått förut. Det var en oväntad och positiv effekt. Allt har inte varit dåligt.

BIBLIOTEKSLAGEN SÄGER ATT biblioteken "ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla." Folkbiblioteken ska med andra ord arbeta för att läsovana ska hitta till litteraturen och det har varit svårt under pandemin.

– Biblioteken är jätteviktiga för att främja läsningen och vår rapport visar hur de har ställt om under den här tiden. De har haft digitala bokprat eller författarbesök. Men det blir inte samma sak som att träffas fysiskt. Man har inte samma möjlighet till dialog med besökarna. Alla har inte tillgång till internet eller kan det digitala, säger Jenny Nilsson. •

Författarpriset

”DET FINNS MÅNGA KÄNSLOR”

Moa Backe Åstot och Patrik Lundberg delar på årets författarpris från Studieförbundet Vuxenskolan. Hon för debuten ”Himlabrand” och han för boken ”Fjärilsvägen”. Tillsammans hjälper de oss att se andra perspektiv.

TEXT: Agneta Slonawski FOTO: Stefan Tell

– **JAG TYCKER** det är fint att få ett delat pris och att Studieförbundet Vuxenskolan uppmärksammar en berättelse från norra delarna av Sverige (”Himlabrand”) och en från södra delarna (”Fjärilsvägen”). Båda berättelserna handlar om att leva i periferin, säger Patrik Lundberg som själv gillar böcker som levandegör människor.

Hans egen bok om sin mamma Birgitta och folkhemmet, börjar så här: ”Sista gången jag såg dig i livet förstod jag att du var död /.../ Du hade nyss fyllt 67 år.”

DET ÄR EN drabbande berättelse som lyfts fram i en lågintensiv form. Det är som om meningarna vägts på en köksväg, innan de rågats av och till slut, bestämt skrivits ned.

– Första meningen är som en stäm-gaffel för berättelsen och anslaget i boken, konstaterar Patrik Lundberg som till vardags arbetar som journalist och krönikör på Dagens Nyheter.

Han har gett ut böcker förut och gjort till en mission att hitta ett perspektiv som inte alla ser. Det kan i korthet handla om en aktualitet, en snackis. Som till exempel den hajpade Netflix-serien Squid game, där han inte nöjer sig med att skriva att den liknar dataspelande där man skjuter

folk. Utan kokar ned det till Sydkoreas hierarkiska utbildningssystem och jämför med det svenska skolsystemet.

NÄR HAN VAR liten ville han bli statsminister. Sedan dess har han uppdaterat bilden av sig själv. Nu nöjer han sig med att hålla ett öga på folkhemmet. Det som hans mamma danades i tillsammans med Konsum, Fonus, Sparbanken, Folksam, ABF, Kombilotteriet. Det och mycket annat, berättade han om i sitt sommarprat förra året. En sändning som fick många att bli berörda.

– Visst är jag stolt och glad över att få göra min röst hörd. Men det är en klen tröst. Jag skulle vara glad om jag slapp. Det hade varit bättre om min mamma hade fått leva. Det finns många känslor som jag försöker kanalisera i den här boken. Inte bara det som drabbade min mamma. Alla i Sverige är ju överens om att svenska arbetarkvinnor ska ha ett värdigt liv. Ändå är det så många som faller mellan stolarna.

HANS MAMMA ARBETADE, gifte sig, fick barn, skilde sig, blev ensamstående, blev sjuk, blev förtidspensionär. När hon gick bort visade det sig att åtskilliga moment i livstråden fanns kvar i form av kvitton och

Patrik Lundberg
”Fjärilsvägen”
(Albert Bonniers Förlag)

Moa Backe Åstot
”Himlabrand”
(Rabén & Sjögren)

”Visst är jag stolt och glad över att få göra min röst hörd. Men det är en klen tröst. Jag skulle vara glad om jag slapp. Det hade varit bättre om min mamma hade fått leva.”

dokument. Med socialdemokratin och folkhemmet som fond.

– Det är en del av vår moderna historia. Vi behöver förstå folkhemmet för att förstå oss själva, menar Patrik Lundberg som är ganska ointresserad av att kategorisera folk utifrån en norm; som klass, etnicitet, genus eller som storstadsbo, för den delen.

HAN VILL HELLRE prata om vart vi är på väg. Eller vart Sverige är på väg. Eller vart socialdemokratin åker med Magdalena Andersson vid ratten. Men det blir en helt annan historia. Den som han nu har skrivit handlar om hans mamma som diggade dansbandsmusik, just för att hon gillade dansbandsmusik. Själv lyssnar han mest på låttexter. Det kan vara pop, rock eller blues. Eller spelar fotboll och hänger med kompisar.

– Jag trivs med jobbet på DN, men det är ändå alltid bättre att vara ledig. Jag behöver ladda om efter den här senaste boken, för att se vad som finns där, konstaterar Patrik Lundberg. •

I nästa nummer intervjuar vi den andra pristagaren, Moa Backe Åstot.

Patrik Lundberg får SV:s författarpris för sin bok ”Fjärilsvägen”, om sin mamma Birgitta.

En lättläst version av en bok måste fungera som ett verk som står på egna ben menar Johan Werkmäster, som får årets lättlästpris.

Lättlästpriset

LÄTTLÄSTA FÖRÄNDRA

(i alla fall lite grann)

Det är en glad och stolt Johan Werkmäster som Impuls gratulerar till Studieförbundet Vuxenskolas lättlästpris för den för-
enklade versionen av Vilhelm Mobergs
"Sista brevet till Sverige".

TEXT: Soledad Cartagena FOTO: Anna Svanberg

PÅ BOKMÄSSAN SA han att han visste att priset var för just den boken, men att det kändes lite som att priset går till hela hans lättlästa författarskap överlag. När Impuls frågar om han tror att priset kan höja statusen för den lättlästa litteraturen och därmed uppmärksamma den mer svarar han snabbt "absolut".

– Jag har arbetat med lättläst litteratur sedan 80-talet och då var statusen betydligt sämre. De få böcker som fanns var ganska tråkiga. Min första lättlästa bok "En naken karl" från 1988 var ett försök att skriva lite roligare. Jag tror att statusen har höjts när folk har börjat förstå varför lättläst litteratur behövs. Många lättlästa böcker som har kommit på senare tid ser dessutom ut som vanliga pocketböcker. Och det gör att om man sitter och läser på bussen eller spår-vagnen behöver man inte skämmas.

STUDIEFÖRBUNDET VUXENSKOLAN DELAR också ut ett annat litteraturpris, Författarpriset, till en författare i början av sin karriär. Prissumman är samma för bägge priserna och det tror Johan Werkmäster

BÖCKER KAN LIVET

sänder ut signaler om att båda författarskapen är lika viktiga.

Trots den låga statusen på lättläst litteratur har han inte märkt att författarkollegor ser ner på honom för att han skriver lättläst, motståndet kommer snarare från dem som säger sig värna om den goda litteraturen.

– De tycker att man inte ska förstöra ett originalverk. Jag brukar säga att jag inte förstör något och att originalet finns kvar att läsa.

DET TAR UNGEFÄR tre månader att skriva en omarbetning av ett originalverk. Han går oftast på magkänsla och väljer ut de scener och avsnitt som tilltalar honom mest och som han tycker är starkast. Sedan binder han samman historien på sitt sätt. Det viktigaste är att skriva en bra berättelse. Det får inte vara en förkortad och förenklad version av ursprungsverket utan måste fungera som ett verk som står på egna ben.

– Självklart är ”Sista brevet till Sverige” Vilhelm Mobergs verk, men jag tycker också att det är min bok. När jag gör en bearbetning läser jag den noggrant, skriver sammanfattning och känner nästan att jag kan den utantill. Sedan med boken bredvid mig sätter jag mig och skriver. Då vet jag redan ungefär vad jag ska ta bort och behålla.

DET ÄR LIKA svårt att skriva enkelt som det är att skriva svåra texter, menar Johan Werkmäster. Han läser om och läser om

och tar bort onödiga ord. Det påverkar hans språk även när han skriver annat än lättläst. Och det är i första hand läsaren som är i fokus och inte författaren.

– Dostojevskij och Tolstoj behöver man inte bry sig om. Men när jag bearbetar levande författare tar jag lite mer hänsyn till författaren. När jag omarbetade Jan Guillous ”Ondskan” var jag lite nervös för vad han skulle tycka. Men i en intervju sa han att han var nöjd.

Han har hört att studenter som läser litteraturvetenskap på högskola ibland läser hans lättlästa versioner av klassiker men tycker inte att det är att fuska.

– När det handlar om väldigt gamla klassiker kan det ibland vara ganska skönt att ta bort vissa delar. I ”Anna Karenina” i originalet är det långa beskrivningar om ryskt jordbruk från 1800-talet som nästan ingen människa är intresserad av att läsa idag.

FÖRFATTARE SOM SKRIVER lättläst bidrar till att göra människor till demokratiska medborgare genom att göra litteratur tillgänglig utifrån läsarens egna förutsättningar och förmågor. Det håller Johan Werkmäster med om och tycker att han gör ett viktigt arbete. Och att många uppskattar hans böcker gör arbetet roligare.

– Mina andra böcker kanske inte förändrar människors liv men de lättlästa kan göra det. I alla fall lite grann. •

Johan Werkmäster

Född: 5 oktober 1955 i Falun, Dalarna

Bor: Göteborg

Yrke: Författare, kultur- och reseskribent

Antal böcker: Tio egna lättlästa böcker och 50 bearbetningar av andras böcker till lättläst.

Dessutom har han publicerat ett stort antal böcker i andra genrer, förutom skönlitteratur bland annat flera reseskildringar samt en doktorsavhandling i litteraturvetenskap om författaren Pär Rådström.

Aktuell: Mottagare av Studieförbundet Vuxenskolans lättlästpris för årets bästa lättlästa bok ”Sista brevet till Sverige” (LL-förlaget).

”Sista brevet till Sverige” av Vilhelm Moberg, återberättad av Johan Werkmäster (LL-förlaget)

Minicirkeln

SÅ SKÖTER DU DINA JULBLOMMOR

Hur tar man hand om sina julblommor på bästa sätt? Pernilla Windahl, Trollhättan, driver tillsammans med sin man en blomsteraffär. Hon har studiecirkelar i blomsterbindning med mera. Här kommer några tips från ett blomsterhandlarpar med drygt ett halvt sekels erfarenhet tillsammans.

TEXT & BILD: Pernilla Windahl

Vi närmar oss julen med stormsteg och då finns det ju många fina blommor att dekorera sitt hem med. Vi ska ge lite tips på hur man sköter dem, men även hur man kan bevara blommor och lökar till nästa säsong.

Det är väldigt lätt att köpa blommor idag, men vårt råd är att köpa blommor, lökar med mera hos fackhandeln där kunskap, passion och kvalitet finns.

Många av julblommorna går att plantera ut i trädgården eller "översomra" på balkongen. •

ATT KOMBINERA JULGRUPPER

Det går naturligtvis trender i julblommor. Utgå från dig själv och vad du tycker är fint och använd gärna material du redan har hemma. Här är några generella tips!

Använd en tät planteringskål eller kruka.

Använd växter med liknande krav på skötsel så blir planteringen lättare att sköta.

Tänk på att den lilla lökväxten växer och blir hög.

Julstjärnan och Saint-paulia har känsliga rötter så behåll växternas planteringskruka på vid plantering.

Använd gärna olika material för att täcka jorden, till exempel olika mossor, bark, pinnar, sten, kottar.

JULSTJÄRNA

Vi kan börja med julstjärnan som en del kallar julros, men julrosen berättar vi om längre ner. Julstjärnan finns idag i många olika färger och storlekar men skötseln är den samma för alla, det vill säga ljus placering utan kallt drag. Den ska vattnas med 20- till 30-gradigt vatten men jorden får inte bli för blöt. Vill man spara julstjärnan ställer man undan den på ett torrt ställe. I april klipper man ner den till 10 cm över krukans planterar om och vattnar. Placera den i ett varmt och soligt rum. Kan med fördel stå ute under sommaren, gärna under en buske. Glöm inte att ta in den innan frosten kommer.

JULROS

Sen kommer vi till riktiga julrosen (Helleborus), den finns också i många färger men den vita hör julen till. Den bör stå ljus och svalt. Välj en julros utan blad (eller skär bort bladen) om du vill njuta av den inne över jul. När blomningen är över, ställ den svalt och plantera ut den i trädgården till våren. Då kan du njuta av den i många år.

Köp blommor, lökar med mera hos fackhandeln där kunskap, passion och kvalitet finns.

RUMSGRAN

Rumsgranen blev en riktigt uppstickare för några år sedan, även om den funnits i de finare salongerna sen tidigt 1900-tal. Araucaria, som den heter, är döpt efter en indianstam i Chile. Den tål ingen nordisk vinter på balkongen, men sommaren går bra. Vattnas sparsamt på vintern och rikligt på sommaren när den växer till sig. En julgran som står från år till år. Dekorera den gärna med fina ledslingor och små pappersstjärnor.

AMARYLLIS

Amaryllis, ståtligast av dem alla. Finns i många storlekar former och färger och ofta ger en större lök fler stänglar. Glöm inte att vattna din lök. Då får du både finare blomma och längre blomning. Ställ den ljus för att den inte ska dra i väg på längden. För att bevara amaryllisen till nästa år får man sköta om plantan/löken med vatten och gödning efter att blommorna vissnat ner. Det är nu som nya knoppar bildas i löken och den kan med fördel stå ute under sommaren. Den 1 augusti plockas löken upp ur jorden. Skär av bladen och lägg den mörkt och svalt. Den 1 oktober tar man fram den igen och planterar, vattnar och ställer ljus över ett element. Vattna igen när första knoppen är på väg upp (kan komma blad först).

HYACINT

Hyacint, juldoften över allt annat. Nuförtiden har man förädlad fram sorter som inte doftar lika mycket eftersom fler och fler är överkänsliga mot doften. Vill man ha doft ska man leta efter blå sorter, som Delft Blue. Hyacinten ska hållas fuktig för finast blomning, ställer man den svalt håller den länge. Tips är att den står väldigt fint ute, till exempel på trappan, eller kyrkogården.

Gemensam styrka

ÖVERBLICK

Smått och gott om förbundets verksamhet på nationell nivå.

NYTT SYSTEM FÖR STATS BIDRAG 2024

I våras meddelade Folkbildningsrådet att de har för avsikt att göra en översyn av det statsbidrag till folkbildningen, som har gällt sedan 2017. Hittills har de gjort en tillbakablick och tagit fram en kunskapsöversikt där studieförbunden fått möjlighet att göra inspel. Nu fortsätter arbetet och den 1 januari 2024 beräknas ett nytt system för statsbidrag träda i kraft.

Johan Fyrberg

VAD ÄR DÅ syftet med att ändra formen för statsbidragen? SV:s förbundschef Johan Fyrberg berättar.

– Folkbildningsrådet har inte preciserat syftet men jag skulle säga att ett är att hantera frågan om missförhållanden. Personligen tycker jag att det är komplext, eftersom man då säger att det finns utrymme för fel och fusk. Jag kan inte helt ställa mig bakom det.

– Ett annat är frågan om kvalitet. Men går kvalitet ens att mäta och vemska bedöma vad som är kvalitet? Det är problematiskt eftersom det handlar om upplevelser. Och hur bedöms det?

– Det tredje handlar om att statsbidragen formas så att bidragen till folkbildningen på bästa sätt används för det syfte som fastställts av politiken.

I SEPTEMBER PRESENTERADE Folkbildningsrådet den processplan som kommer att pågå fram till 2024 och i samband med det beslutade SV att tillsätta en intern arbetsgrupp med ledamöter från förbundsstyrelsen.

– SV har nu en unik möjlighet. Vi har ju beslutat om att genomföra ett strategiarbete mot förbundsstämman 2023. I den processen kommer vi att bota i våra framtida vägvalsfrågor, något som därefter kommer vara värdefullt i det som vi vill skicka med i framtagandet av ett nytt statsbidragssystem, säger Johan Fyrberg.

– Om jag ska säga något lugnande utan att föregå, så kan cirkelledarna vara trygga med att SV kommer att fortsätta vara en stark aktör för fri och frivillig folkbildning i ett kommande statsbidragssystem. Och vi kommer att jobba hårt för tillgänglighetsfrågan för våra målgrupper och folkbildningens förutsättningar i hela landet. •

Stärker digitala närvaro och varumärke

I slutet av juli drog SV i gång en större nationell satsning i syfte att stärka den digitala närvaron och SV:s varumärke. Hanna Martinsson, digital kommunikator hos SV, menar att varumärket idag är starkt och välkänt, men när det kommer till själva verksamheten är kännedomen inte lika hög.

Hanna Martinsson

– SV är starkt bland den äldre befolkningen och bland de som bor i gles- och landsbygd, men vi vet att vi i andra grupper är svaga och för oss är det viktigt att nå ut även till dem. Dessutom vill vi rikta oss till beslutsfattare och SV:s grund-, medlems- och samverkande organisationer.

Kampanjen är uppdelad i två faser. Fas 1 för att få en hög räckvidd och skapa kännedom. Fas 2 är konverteringsfasen, där ambitionen är att fler ska anmäla sig till SV:s olika verksamheter. Både enskilda satsningar och en kampanj som riktar sig till allmänmarknaden kommer att genomföras och till den sistnämnda har även en kommunikationsbyrå tagits in.

Arbetet har ännu inte pågått så länge men det går ändå att se resultat menar Hanna Martinsson.

– Vi har kommit långt. Men vårt arbete är inte en punktinsats utan ett kontinuerligt arbete och just nu planerar vi även mycket för 2022. •

Lättläst för livet

Bra berättelser väcker både läslust och läsvilja. Därför ger vi ut nyskrivna lättlästa berättelser liksom bearbetningar av klassiker och bästsäljare.

Gustav Vasa - Ett liv

Författare: Ann-Charlotte Ekensten
ISBN 978-91-7949-388-2

Carl von Linné - Ett liv

Författare: Annelie Drewsen, Katarina Lycken Rüter
ISBN 978-91-7949-330-1

Musselstranden

Författare: Marie Hermanson
ISBN 978-91-7949-394-3

Kraken

Författare: Anders Fager
ISBN 978-91-7949-377-6

Kampen mot klockan

Författare: Gail Anderson-Dargatz
ISBN 978-91-7949-374-5

Iskall mördare

Författare: John Lawrence Reynolds
ISBN 978-91-7949-372-1

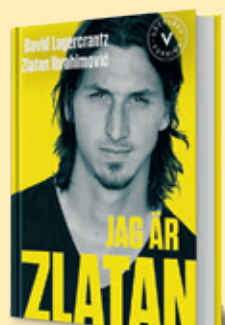
Sniglarna

Författare: Jessica Schiefauer
ISBN 978-91-7949-393-6

Americanah

Författare: Chimamanda Ngozi Adichie
ISBN 978-91-7949-331-8

Jag är Zlatan

Författare: Ann-Charlotte Ekensten
ISBN 978-91-7949-324-0

Flickan som lekte med elden

Författare: Stieg Larsson
ISBN 978-91-7949-369-1

Varma vindar

Författare: Amanda Hellberg
ISBN 978-91-7949-317-2

Boris är lokalvårdare

Författare: Ann-Charlotte Ekensten
ISBN 978-91-7949-399-8

En sten i hjärtat

Författare: Annelie Drewsen
ISBN 978-91-7949-390-5

Gratis
arbets-
material
att ladda ner!

VILJA FÖRLAG vill öka möjligheterna att använda lättläst skönlitteratur i undervisningen. Det gör vi genom att komplettera alla våra böcker med arbetsmaterial. Materialet består dels av en handledning med tips och idéer till er pedagoger, dels av lektionsmaterial för eleverna.

Arbetsmaterialen tas fram av lärare och specialpedagoger som själva använder lättläst i undervisningen. En hel del av arbetsmaterialen utgår från genrepedagogiken och tar fasta på cirkelmodellen.

Gå in på
nyponochviljaforlag.se

– mer lättläst för
unga vuxna & vuxna

Cirkelledarintervjun

MORGAN ÄR BARA ETT SAMTAL BORT

Ring Morgan! uppmanar SV Väst på sin hemsida. Han finns bara ett telefonsamtal bort och med hans hjälp kan du våga ta steget in i den digitala världen och lära dig delta i digitala cirklar, föreläsningar och möten.

TEXT: Lena Hallerby FOTO: Karin Björk

Morgan Söderqvist är verkstadskillen som sadlade om och sedan närmare 20 år tillbaka arbetar med it, teknik och utveckling på Studieförbundet Vuxenskolan Väst. Han beskriver sig själv som "en person som behöver utmaningar i sitt liv" och utmaningar fick han verkligen när pandemin gjorde sitt intåg under fjolåret. Då fick allt ställas om över en natt.

– Jag har aldrig haft så mycket att göra, säger han. Vi har sett en stark ökning av det digitala när vi inte har kunnat träffas fysiskt. När man inte kan träffas kan ett videosamtal vara lösningen. Men många känner sig osäkra inför att träffas online.

MORGAN SÖDERQVIST HAR under många år även varit cirkelledare för olika datacirklar och inte minst har han lärt äldre att använda sin dator, mobil eller surfplatta. Numera kan det hända att han ibland har tre cirklar samma dag.

– Det är grymt viktigt att även äldre får träffas digitalt. Det är en demokrati-fråga. Min äldsta deltagare har varit 92 år.

Morgans mål när han startar en cirkel är att deltagarna i första hand ska lära sig att hantera sin dator och kunna

Det nya digitala landskapet har gjort att många äldre behöver lära sig mer. För dem finns Morgan Söderqvist alltid tillgänglig.

betala räkningar via denna. De ska dessutom skaffa sig bank-id. Men han lär även ut farrorna med exempelvis mobilt bank-id.

– Jag hoppas verkligen att ingen av mina deltagare har drabbats av ett bedrägeri efter att de har gått kurs hos mig.

För att kunna hjälpa deltagarna på distans har de som gått med på det fått programmet Teamviewer installerat på sin dator. Med hjälp av det programmet kan Morgan fjärrstyra deltagarnas datorer och man kan lätt hantera olika problem som uppstår.

– Den vanligaste frågan som jag brukar få är ”Vad är det här?” och så pekar de på något som har dykt upp på skärmen. Och självklart finns det inga dumma frågor. Dessutom biddrar deras frågor till att jag lär mig nya saker varje dag samtidigt som jag växer av att se andra växa.

MÅNGA DELTAGARE ÅTERKOMMER år efter år, vilket inte är så konstigt enligt Morgan Söderqvist.

– Tekniken förändras och utvecklas ständigt och deltagarna vill också hela tiden lära sig mer som att betala med Swish och parkera via Easypark. Det här är också första gången i historien som barnbarnen kan mer än sina far- och morföräldrar.

Alla hans cirkeldeltagare har också fått hans telefonnummer så att de kan ringa honom när som helst.

– Och visst ringer folk, men ännu har jag inte upptäckt att någon missbrukar detta förtroende. Det är bättre att de ringer på en gång om ett problem uppstår än att de går omkring och är nervösa en hel helg.

Annars plockar Morgan gärna fram sin motorcykel på helgerna. Den skaffade han för tre år sedan efter en hjärtinfarkt när han insåg att livet inte är oändligt. Med motorcykelns hjälp drar han iväg på små asfalterade vägar, gärna upp genom barndomens Dalsland.

– Då njuter jag samtidigt som jag rensar hjärnan. Det är en enorm frihetskänsla.

FRAMÖVER TROR MORGAN att vi kommer att kombinera de fysiska mötena med digitala. Han tror starkt på hybridmöten där en föreläsare exempelvis finns i Stockholm, men cirkeldeltagarna är på plats i Uddevalla.

Men, avslutar Morgan Söderqvist, det finns inget digitalt möte i världen som går upp mot att få träffas fysiskt. •

NATUR & KULTUR

Introduktion till arbetslivet

Materialet i de här böckerna hjälper till att utveckla språk och kunskaper om arbetsmarknaden. *Jobba* innehåller 6 kapitel med personliga berättelser från arbetslivet, diskussions- och samtalsövningar, faktexter och hörförståelseövningar. Till boken hör också yrkeshäften som fokuserar särskilt på hur det är att jobba inom branscherna kök och restaurang, vård och omsorg, barnomsorg samt transport och bygg. Första häftet är *Jobba som kock*.

Läs mer på nok.se/jobba

Cirkelcoacherna

SÅ HÄR GÖR VI!

Ibland behöver man tips från andra. Här bjuder Impuls coacher, tre erfarna cirkelledare från Studieförbundet Vuxenskolan, på sina erfarenheter.

PETER EHRENSTRÖM GERMER

PRATA OM SV:S VÄRDERINGAR

Som kursledare är det viktigt att slå vakt om ett vårdat språkbruk bland kursdeltagarna. Detsamma gäller naturligtvis om en kursdeltagare ger uttryck för värderingar som inte hör hemma i en värld där vi mår om alla människors lika värde oavsett kön, ålder, etnicitet eller sexuell läggning.

Vi ska inte acceptera något i den riktningen även om avsändaren har tänkt det som ett skämt. Inträffar något sådant är det viktigt för kursledaren att visa på det olämpliga i yttrandet, men det är svårt att göra inför hela gruppen utan att förminska den som fällde det eller att ta fokus från kursinnehållet. **Därför kan det ibland vara bättre att ignorera det, men i samband med fikapausen prata med kursdeltagaren om det.**

Vill jag som kursledare att även de övriga deltagarna ska få ta del av vilka värderingar som styr mig själv och SV, kan jag säga något i stil med: ”Jag uppskattar att du försöker bidra till en trevlig stämning, men just det skämtet kanske inte var så lämpligt mätt med våra värderingar. Känner ni till våra värderingar förresten?”. **Istället för att lägga fokus på den aktuella kursdeltagaren eller det nyss sagda, så kan vi kanske få igång en allmän diskussion om våra värderingar och vårt språkbruk utan att skuldbelägga.** Försök att lyfta det hela ifrån det personliga planet och berätta om studieförbundets hållning i fråga om exempelvis sexuella anspelningar eller främlingsfientliga uttryck. Exempelen behöver inte handla om det som nyss uttrycktes, men ska lända till eftertanke. •

FRÅGAN

Om personer i gruppen ger uttryck för värderingar eller använder ett förlegat språkbruk som inte anses okej idag, hur ska jag bemöta det utan att förminska den som har sagt det?

IMPULS CIRKELCOACHER

Peter Ehrenström Germer

Kursledare i Östersund. Han har tidigare arbetat i olika chefspositioner inom i huvudsak det privata näringslivet. När Peter gick i pension ville han göra något helt nytt som också kunde komma andra till del. Förutom att coacha ett par företag, håller han nu kurser i ekonomi på olika nivåer, sverigekunskap och körkortsteori. De flesta av kurserna riktar sig till nya svenskar.

Emilia Fisal

Bor i Malmö med man och en dotter. Just nu läser hon en master på programmet International Marketing and Brand Management på Lunds universitet, men har i 15 år arbetat med sälj- och marknadsfrågor på flera stora företag. För tre år sedan startade hon ett samarbete med SV i Skåne och har varit projektledare för och lett cirklar i bland annat ”Nytt jobb i nytt land”-projektet. På fritiden tycker hon om att fotografera.

Arne Nilsson

Bor på Köpmanholmen utanför Örnsköldsvik. Han jobbar till vardags som projektberedare för ett företag i el-automationsbranschen. Arne har i över 20 år hållit jägar-examenskurser för Studieförbundet Vuxenskolan i Örnsköldsvik, och även en del andra jakt- och naturrelaterade kurser.

EMILIA FISAL

EN MÖJLIGHET TILL NY KUNSKAP

Folkbildning handlar om att skapa samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter för att deltagarna ska känna sig trygga och kunna delta på lika villkor. Jämlikhet betyder att alla deltagare ska ha samma makt oberoende av vilken ålder, grupp eller kategori som de tillhör. Men, vad kan cirkelledaren göra om en person i grupp ger uttryck för värderingar eller använder ett språkbruk som kanske sågs som okej förr men inte är det nu? Hur ska cirkelledaren bemöta det och bidra till mer kunskap utan att förlöjliga eller förminska den som har sagt det?

Gruppen utvecklas genom kommunikation och för att skapa en bra gruppdynamik behövs förståelse för varandras olikheter. Viktigt är att se meningsskiljaktigheten som en möjlighet till ny kunskap. Som ett första steg kan cirkelledaren leda gruppen framåt genom att presentera exempel och att dra en parallell mellan hur saker fungerade förr och varför det nu förändrats. Ställ en fråga till deltagarna om skillnader i människors värderingar över tid och öppna dialogen för diskussion och debatt. **Varje svar eller gemensamma fun-deringar kan leda fram till tänkbara lösningar eller attitydförändring.**

I ett andra steg kan cirkelledaren använda värderingsövningar som metod för att bidra med kunskap. Det kan underlätta dialog och delaktighet, skapa energi, eller reflektion och förståelse för varandras tänkesätt. •

ARNE NILSSON

GER EN DIREKT REPLIK

Allt förändras med tiden. Vad som anses ”gängse” är egentligen en ögonblicksbild i ett större perspektiv. Samhälleliga värderingar och språket är inte undantaget. Vi måste komma ihåg att något som idag anses vara en förlegad värdering eller ett opassande uttryckssätt kan ha ansetts som helt normalt för bara 20 år sedan.

Med det sagt är det ändå inte acceptabelt att uttrycka sig hur som helst bara för att det en gång i tiden var okej! Det är inte bara ”äldre” som kan uttrycka sig olämpligt på sådana sätt utan det händer även att yngre människor gör det.

Uttrycks det något som jag reagerar på ger jag en direkt replik, och det går alltid att anspela på personens ålder i argumentet: Endera i stil med ”Det där har inte varit okej någon gång under din livstid, så varför börja använda sådana värderingar nu?” eller ”Det där förlegade synsättet har vi väl vuxit ifrån vid det här laget?”.

Sedan markerar jag punkt och att det inte är öppet för diskussion, genom att direkt rikta uppmärksamheten bort från personen och fortsätta på det ämne som diskuterades innan. **En lagom markering att det inte accepteras, utan att tappa fokus och tempo på huvuduppgiften eller låsa sig i en onödig argumentation!** •

KORTA FRÅGOR OCH SVAR

I min cirkel finns det en deltagare som inte kan ta vaccin på grund av en sjukdom. Men det finns också en deltagare som inte vill vaccinera sig. Hur ska jag som cirkelledare agera?

När vi nu startar upp med fysiska träffar vill vi arrangera smittsäkra folkbildningsverksamhet. I det har du som cirkelledare ett viktigt uppdrag. Men i det ligger inte att kontrollera om deltagare tagit vaccin. När en sådan här situation uppstår kan ni antingen resonera gemensamt i gruppen eller ta hjälp av din kontaktperson på SV för att se vilka alternativ som passar din grupp. Kanske går det att dela cirkeln i två. Går det att använda en större lokal för att möjliggöra större avstånd mellan deltagarna, tänk då även på till exempel kaffepausen och toalettkön. Går det att erbjuda digital medverkan eller en kombination där några träffar blir digitala?

Nu när restriktionerna släppt startar vi upp fysisk verksamhet igen. Självklart fortsätter vi också med digitala studiecirklar och kurser. Vi fortsätter att ta gemensamt ansvar för att minska smittspridning och håller oss hemma vid symptom.

De vuxna personer som ännu inte har vaccinerat sig bör hålla avstånd till andra när det är möjligt, detta är särskilt viktigt när det gäller kontakten med personer i riskgrupp och personer som är 70 år

och äldre. Det är var och ens skyldighet att förhindra spridning av smittsamma sjukdomar och att vidta åtgärder för att skydda andra mot smittrisk.

Har du en fråga kring din cirkel eller ditt arbete som cirkelledare? Mejla impuls@sv.se, skriv "Korta frågor och svar" i ämnesraden.

Vi Unga motorburna

A-TRAKTOR HAR BLIVIT PÅ MODET IGEN

A-traktorer har ökat i popularitet bland ungdomar. En anledning är att reglerna för vilka bilar som kan byggas om har blivit enklare. För föreningen Vi Unga motorburna i Hörnefors utanför Umeå är A-traktorer ett sätt att umgås, meka och lära av varandra.

TEXT: Andreas Magnell

För 18-årige Joel Vesterberg har det varit självklart att ha ett eget fordon, han växte upp i en familj med stort motorintresse, och tyckte tidigt om att köra och "skruva" själv.

– Jag hade en moped tidigare men när det blev kallt ville jag hellre ha ett fordon att åka i. Dessutom finns mycket mer att lära sig mekaniskt med en A-traktor jämfört med en moped, säger Joel, som är ordförande i Vi Unga motorburna.

FÖR TVÅ ÅR sedan var han med att ta initiativet till föreningen i Hörnefors. De var ett 15-tal ungdomar som ville ha ett eget ställe där de kunde meka. Med hjälp av den närliggande fritidsgården och kommunen fick de tillgång till två garageplatser, och motorgården blev till.

– Det var inte lätt i början, vi visste inte om det skulle gå. Vi fick vara här så mycket vi ville, men sedan blev det lite färre tider och nu under coronapandemin kunde vi inte vara här alls. Sedan några veckor tillbaka har vi öppet igen. Vi har förlorat några medlemmar, så nu siktar vi på den yngre åldersgruppen, säger han.

Intresset för att köra A-traktor har varit populärt länge i framförallt bruks- och förorter, och varit ett viktigt fordon för ung-

domar att ta sig fram i. Sedan 2020 har antalet registrerade A-traktorer ökat kraftigt, på mindre än ett år har de ökat med cirka 27 procent till totalt fler än 36 000 fordon.

– Den stora ökningen beror enligt oss på två saker. I juli 2020 infördes enklare regler när det gäller hur A-traktorerers hastighet ska vara spärrad. Förändringen gjordes för att det skulle vara möjligt att använda mer moderna bilar att bygga A-traktor av. Dessutom ser vi en allmän trend, att ha en A-traktor har helt enkelt blivit på modet igen, säger Mikael Andersson, presschef på Transportstyrelsen.

FÖR DE MOTORINTRESSERADE ungdomarna i Hörnefors har motorgården blivit en viktig samlingsplats. Innan de fick sina garageplatser fick de hålla till hemma hos varandra eller meka utomhus. Många vuxna klagade även på att det var stökigt på "byn".

– En vanlig kväll hänger vi i garaget efter skolan, det finns alltid något som behöver lagas. Sedan när motorgården stängt åker vi ut på stan. Det är numera inte stökigt alls. Det är skönt att ha ett fordon, man vill ju inte stå ute, förklarar Joel.

Vad är det som är så bra med just A-traktorer?

– Man får verkligen lära sig mycket om att skruva och inför körkortet är det en stor fördel då man redan lärt sig att köra i trafiken. Men framförallt är det ett väldigt bra sätt att umgås.

Vetskapen om Vi Unga motorburna har tagit sig långt utanför Hörnefors. En video om dem på YouTube som motorbloggen

---

A-traktorer

A-traktorns konstruktiva hastighet är högst 30 km/h.

För att köra A-traktor krävs ett körkort med AM-behörighet, motsvarande körkort för moped klass I eller ett traktorkort.

Åldersgränsen för att ta AM-körkort är 15 år och för traktorkort är den 16 år.

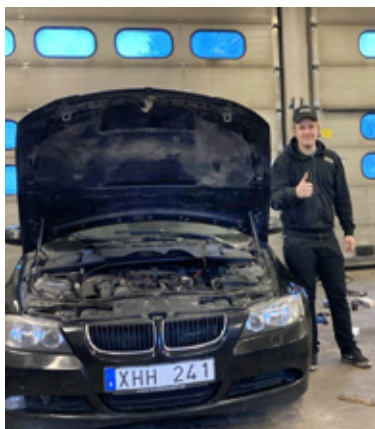
När en bil byggts om till A-traktor ska den genomgå en registreringsbesiktning för att godkännas innan den tas i trafik.

Flest A-traktorer i förhållande till kommuninvånare: Åsele, Vilhelmina, Ånge, Årjäng och Dorotea.

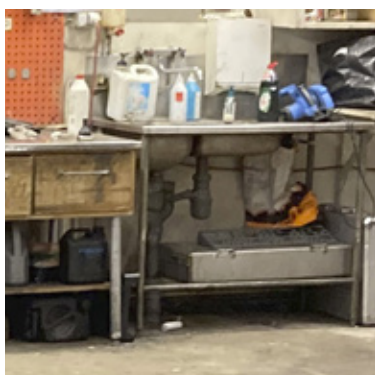
De populäraste bilmärkena att bygga om till A-traktor: Volvo, Nissan, BMW, Suzuki och Scania.

Källa: Transportstyrelsen

”Skruva med bilar är ett sätt att umgås och lära av varandra.”

MOS gjorde har över 100 000 visningar, och Joel och hans kompisar är en inspiration för andra ungdomar som vill starta en förening.

Själv tycker han att det varit en bra erfarenhet på många olika sätt.

– Vi har lärt oss mycket om bilar och hur man bygger om dem, men också hur man har hand om ett sådant här ställe. Det ska hållas rent, man ska ha råd med verktyg och få in nya medlemmar.

Sedan han började köra A-traktor har Joel byggt om flera bilar, den senaste byggde han om från en Mercedes W124. Även om han nu fyllt 18 år och kan köra vanlig bil, har han inga planer på att överge föreningen.

– Jag fortsätter nog ett bra tag till, och hjälper mina kompisar och skruvar på deras bilar. •

”En vanlig kväll hänger vi i garaget efter skolan, det finns alltid något som behöver lagas. När motorgården stängt åker vi ut på stan. Det är numera inte stökigt alls”, säger 18-åriga Joel Vesterberg, ordförande i Vi Unga motorburna.

Samverkan

ÖVERBLICK

SV och dess grund-, medlems- och samverkande organisationer.

NYTT PROGRAM FÖR UNGA FÖRTROENDEVALDA

Nio unga personer med förtroendeuppdrag har under hösten deltagit i SV:s nystartade program för unga förtroendevalda. Deltagarna kommer från LRF Ungdomen, Vi Unga, Unga med synnedläggning, Centerstudenter samt unga som har ett förtroendeuppdrag i SV. Programmet bygger på gemensamma träffar samt kontakt med en egen mentor att bolla idéer med.

Henrik Falk, projektledare för ledning och styrning på SV, berättar att deltagarna i programmet möts vid fyra tillfällen och mellan varje gång har de kontakt med sin mentor för att diskutera frågor som eventuellt uppkommit.

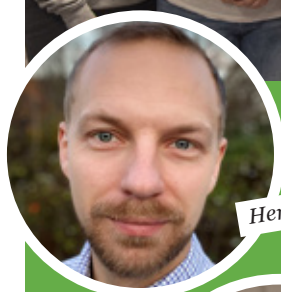
– Vi skickar också ut frågor till mentorparet inför mötet. Tanken är att de ska kunna diskutera lite djupare och mer individuellt.

SYFTET MED PROGRAMMET är att stärka deltagarna i sitt ledarskap. Men också att nå ut till andra organisationer för att visa vad SV kan bidra med i deras utveckling. Inget krav på att ha ett förtroendeuppdrag eller att vara aktiv i SV finns.

– Det är inspirerande att vi får vara plattform för mötet mellan de här personerna och se att trots att de jobbar med olika saker ändå har samma utmaningar i förtroendeuppdraget, säger Henrik Falk.

Foto: Mattias Glassel

Henrik Falk

Ronja Björkqvist

Thomas Olofsson

Övre raden: Fahd Albashir, Ronja Björkqvist, Johanna Björs, Rebecka Lindström, Teodor Hidén. Undre raden: Tyra Edengren, Frida Karlander, Elsa Valeberg, Therese Karlsson.

Ronja Björkqvist, 25 år, är en av deltagarna i programmet. Hon beskriver sig själv som en föreningsmänniska och sitter bland annat i riksstyrelsen för LRF Ungdomen.

– Mest roligt har varit att få insikt i andra ungdomsorganisationer. Ofta går man bara på interna utbildningar. Här är första gången jag stött på att någonting görs över gränsen med andra organisationer och föreningar. Det tycker jag är väldigt spännande.

Hur har samarbetet mellan dig och din mentor varit?

– Vi har bara haft ett möte ännu och

Hallå där

Anna-Karin Andersson, ny ordförande i Sveriges hembygdsförbund

Vem är du?

– En person med båda fötterna i myllan. Bedriver ett småskaligt jord- och skogsbruk tillsammans med min man Gunnar. Ideellt arbete, kyrkligt engagemang och barnbarn förgyller fritiden.

Anna-Karin Andersson,
Sveriges hembygdsförbund.

Vilken är din drivkraft?

– Växte upp med en farmor och farfar som hade två kor ända till 1978. Jag fick insikten att man måste förstå sin historia för att rätt kunna uppskatta nuet och se framtiden an. Detta vill jag sprida!

Vad ser du fram emot i din nya roll som ordförande?

– Alla möten med människor som har något att berätta. Att kunna göra skillnad genom att få hembygdsföreningarna att kliva fram och visa vilka fantastiska miljöer som de kan erbjuda och vilka kunskaper som de besitter.

Vilka frågor vill du lyfta?

– Den dolda skatt som finns hos hembygdsföreningarna. Dessutom rörelsens ödesfråga – hur kan vi bli yngre. Det vill säga hur kan vi engagera en ny generation som kan bevara kulturarvet till glädje för framtiden.

.....

jag hoppas komma att lära mig mycket av honom, men också att jag ska kunna lära honom någonting och ge insikter i hur det är ur ett ungt perspektiv.

Ronjas mentor Thomas Olofsson, förste vice ordförande i SV:s förbundsstyrelse, har många års erfarenhet av tunga politiska uppdrag. Han menar att programmet är viktigt och gör nytta eftersom många som engagerar sig är rädda att göra fel och kanske inte alltid vet vad som är tillåtet och inte tillåtet att göra.

– Jag brukar säga att det är bara att tuta och köra och visa vad man vill. Alla organisationer behöver människor som vill göra saker och förändra. Det hoppas jag att jag ska kunna förmedla.

Programmet började i september och slutar i december och planen är att ett nytt program ska starta i september 2022 med nya deltagare. •

UPPTÄCK KODEX

Ett unikt och effektivt verktyg för elever med läs- och skrivsvårigheter

- Ålders- och skolformsneutralt
- Multisensoriskt
- Instruktionsfilmer
- Manual, övningar, spelplaner, tavel- och ordkort, läslistor samt filmer

För mer info: kodex.nu

Produktionsstöd för detta läromedel har erhållits av Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)

HÅRDA PRÖVNINGAR OCH LIVSVIKTIGT LÄRANDE

SOM FÖRBUNDSORDFÖRANDE FÖR Vårdförbundet och specialistsjuksköterska är jag lättad över att vi med gemensamma krafter fått pandemin att släppa sitt grepp om världen, tack vare enorma ansträngningar. Läkemedelsbolagen kraftsamlade i en global kapploppning om att rekordsnabbt forska fram vaccin och över hela världen är nu vaccinationerna igång, med oss sjuksköterskor vid sprutorna.

Vården har levererat på topp under extrema omständigheter under en tid som går till historien. Det har varit ett och ett halvt år av närmast krigstillstånd för Vårdförbundets medlemmar: Sveriges 114 000 sjuksköterskor, barnmorskor, röntgensjuksköterskor och biomedicinska analytiker. Pandemin har pressat vårdpersonalen till den yttersta gränsen, både fysiskt och mentalt, i en riskabel situation som förändrats i realtid och där man inte haft tillräckligt med skyddsutrustning, beordrats till 12,5-timmarspass och kollegorna insjuknat. Även de som har slitit med att beta av ”vårdskulden” med den ordinarie vården har gjort fantastiska insatser i en mycket svår situation.

VÅRDENS INSATSER HAR inte gått allmänheten förbi. Drygt 83 000 personer har skrivit under uppropet #tackamedlön för högre löner till våra medlemmar. Rekordhöga ansökningar till exempelvis sjuksköterskeprogrammen visar att de unga har fått upp ögonen för våra livsviktiga yrken. Det är hoppningivande för framtiden, för vi behöver många fler kollegor!

Så hur går vi vidare tillsammans? Vad har vi lärt oss? Vi är många som förlorat

nära och kära och kollegor och de negativa effekterna av pandemin kommer drabba oss i årtal framåt på olika sätt. Det går genom hela samhället och alla branscher. Över 25 000 personer har anmält coronarelaterade arbetsskador i Sverige, det vill säga att man smittats av covid-19 på arbetet. Nu börjar larm om permanenta skador som kroniskt försämrad lungkapacitet komma från våra medlemmar som har smittats på jobbet. Samhällets trygghetssystem kommer sannolikt att sättas på hårda prov de kommande åren när vi ser de långsiktiga effekterna av covid-19 (som drabbar en liten del av dem som har insjuknat).

SÅ VÅRDPROFFSEN HAR gett allt – vi har anpassat oss, blivit omplacerade, jobbat långa pass, till och med blivit sjuka själva eftersom skyddsutrustning saknats. Vi är på många sätt bättre rustade inför nästa pandemi, eftersom vi har tvingats till nytt lärande varje dag. Men har beslutsfattare och politiker tagit lärdom av coronakrisen? En av de viktigaste slutsatserna i coronakommissionens kritik är att det behövs högre kompetens inom den kommunala äldre vården, i form av sjuksköterskor på alla äldreboenden. Hur ska vi uppnå det?

Nu är det snart riksdagsval och det är politikens ansvar att föreslå reformer för att åtgärda de systemfel som har exponerats av pandemin. Sjukvården är väljarnas viktigaste fråga och de politiska partierna måste nu svara upp mot det – med konkreta åtgärder. •

Sineva Ribeiro

Sjuksköterska med specialistutbildning inom kirurgisk omvårdnad.

Blev förtroendevald i Vårdförbundet redan 1994 och är sedan 2011 förbundsordförande för Vårdförbundet.

Vårdförbundet

Vårdförbundet är ett fackligt yrkesförbund som organiserar över 114 000 legitimerade barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor samt studenter inom respektive utbildning.

NATUR &
KULTUR

Ett sfi-läromedel som väcker läslust

Gilla svenska är ett nytt basläromedel för sfi kurs B-D som innehåller teman som är relevanta för vuxna elever som ska etablera sig i Sverige. Texterna väcker känslor, tankar och lusten att diskutera. Serien bygger på genrepedagogik och är uppbyggd med progression inom respektive kapitel för att vara flexibel för elever och lärare vid kontinuerligt intag.

Tryckt, blended eller heldigitalt?

Hur föredrar du att jobba? Vill du undervisa heldigitalt finns Gilla svenska Digital som är ett heldigitalt och heltäckande läromedel i en användarvänlig och prisvinnande plattform.

“För första gången, sedan jag blev lärare 1996, kan jag tänka mig att verkligen följa och använda ett läromedel. (...) När jag använder Gilla Svenska vet jag att mina elever får med sig allt som de behöver.”

Malin Fahlborg,
sfi-lärare

Läs mer på nok.se/gillasvenska

KULTURKRYSSSET 3/2021

FOTO: ROBERT ELDRIM

						ÖPPNAR MUNNEN		MAXI TRIO		NYA FRÅN FÖRSKÄRE	FÖRE-STÄLLNING MED J	HÖRS GÄSS	
						MAN I ORSA						SES MED	
LÅTER SOM EN KATT										ÅDER SOM Ö			
HOJTA								ÄND-LÖSA					
								SLÅFA I SKÅNE					
KAN SÖLIG SIG FRAM									HAR MED-LÄRE PUR				
						SNUSAR MAN I						HAFT PÅ KÄNN	
						HÅPET							
						UTROP							
RYMMER SALT ELLER VATTEN					HÅ I ISEN					HÖR IHOP			
					TJUTA					JÄMTE GUDRUN			
ÄR NO-VISER PÅ JOBBET								PRESI-DERA					
								PASTEJ					
FÅR LÖV								JUNI-TJEJ					
GÅ FEL								LÄNGTA-DE					LJUDER FÖR ATT VARNA
										SLÅ TILL			
										ORM SOM SPION			
SVETTAS MAN I	SLAV-SKEPPET		HON HAR KUNG SOM FAR	UNG-DOMLIG		FALLA KLUM-PIGT		KAN VIN-NARE AV JURY					DET ÄR ETT VIRR-VARR
	SLÅ VAKT OM							MILNE					
BÄRS BEBIS I												ROS I	
												GÖR DET I SKRED	
					TAGIT HAND OM EN MAN I TAGET					MANS-GRISAR			
										LUGN			
FÖDDES HON I								ELD-REST				FÖRBI	
PAPPAN								KORT PÅ T-SHIRT				STORT I VÄST	
						DAMM-SUGA				VIND-LJUD			SPRIDER NYHETER
						BITA							
NY-TVÄTTAD			DEN HAR HALS OCH STALL							DET LOCKAR GAM OCH HYENA			
NELSON I ANC													
						ÄR PUSS PÅ MUNNEN		BLIR ROAD FULL I					

©Bullis

Krysslösning 3/2021

Vinnare i Kulturkryssset nr 3/2021:
Laila Kindberg, Kivik
Margareta Rickardsson, Rockneby
Maj-Britt Andersson, Tibro

Vinn bokpaket med böcker av SV:s pristagare

Dags för ett nytt kulturkryss. Lösningen vill vi ha senast den 10 januari. Skicka lösningen till Impuls, Box 190, 101 23 Stockholm. Märk kuvertet "Kulturkryss nr 4/21". Tre vinnare får varsitt bokpaket med tre böcker: "Himlabrand" av Moa Backe Åstot och "Fjärilsvägen" av Patrik Lundberg, båda mottagare av SV:s författarpris 2021, samt "Sista brevet till Sverige" bearbetad av Johan Werkmäster, mottagare av SV:s lättlästpris 2021.

Namn

Adress

Postnr & ort

Du är SV.

Du är en del av Studieförbundet Vuxenskolan, ett av Sveriges största studieförbund. Vår syn på bildning bygger på människans förmåga att själv forma sitt liv tillsammans med andra människor. SV vill ge människor möjligheter. Därför erbjuder vi en bred verksamhet med studiecirklar, kurser och kulturaktiviteter.

Vår vision är ett samhälle där varje människa växer genom kunskap, insikt och delaktighet. Vår idé och verksamhet är starkt förankrad i demokrati, jämställdhet, humanism och hållbarhet. SV är den mest pådrivande lokala kraften för utveckling av föreningsliv och kultur. Det bygger ett demokratiskt och hållbart samhälle.

Redan 1920 lades grunden för SV när bröderna Carlsson i halländska Slöinge samlade traktens ungdomar i studiecirkeln Fria Tankars Hem.

Lokalt finns 28 SV-avdelningar med egen verksamhet, cirkelledare, personal och vald styrelse med engagerade förtroendevalda. Gemensamt för alla är att vi utmanar, är tillgängliga och flexibla mot våra deltagare och samarbetspartners.

Tillsammans folkbildar vi Sverige.

Läs mer om Studieförbundet Vuxenskolan på sv.se och följ oss gärna i sociala medier.

Plats för nytänkande

I DETTA NUMMER

DÅ GÖR DEMOKRATIN COMEBACK

Birgitta Ohlsson om hur demokratin mår
i pandemins kölvatten.

SID 4

LÄSNINGEN UNDER PANDEMIN

Trots en dyster pandemi har bokens
ställning fortsatt att vara stark.

SID 14

"DET FINNS MÅNGA KÄNSLOR"

Patrik Lundberg, en av vinnarna av SV:s
författarpris talar om sin bok "Fjärilsvägen".

Även vinnaren av Lätlästpriset
Johan Werkmäster intervjuas.

SID 16

SÅ TAR DU HAND OM JULBLOMMORNA

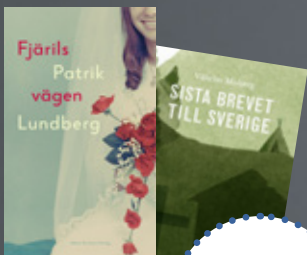
Blomsterhandlaren och cirkelledaren
Pernilla Windahl ger tips i minicirkeln.

SID 20

A-TRAKTORN PÅ MODET IGEN

För Vi Unga motorburna i Hörnefors är
A-traktorer ett sätt att umgås, meka och lära
av varandra.

SID 28

Prisade
författare

Gröna
fingrar
i jul?

Ett sätt
att umgås